

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΘΕΜΑ, ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Α. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εισαγωγικό σημείωμα: Ο Μάρκος Τύλλιος Κικέρων (Marcus Tullius Cicero, 3 Ιανουαρίου 106 π.Χ. – 7 Δεκεμβρίου 43 π.Χ.), γνωστός και ως Κικέρων, ήταν Ρωμαίος φιλόσοφος, πολιτικός, δικηγόρος, ρήτορας, ύπατος και συνταγματολόγος. Θεωρείται ευρέως ως ένας από τους μεγαλύτερους ρήτορες και συγγραφείς στη λατινική γλώσσα.

Περί Φιλίας

[Μιλά ο Λαΐλιος] Η φιλία δεν είναι τίποτε άλλο παρά μια σύμπτωση σε πράγματα ανθρώπινα και θεϊκά. Είναι σύμπτωση που την τρέφει η στοργή και η καλή προαίρεση. Αναρωτιέμαι αν οι θεοί πρόσφεραν τίποτε καλύτερο στον άνθρωπο, εκτός βέβαια από τη σοφία. Σίγουρα άλλοι άνθρωποι προτιμούν το χρήμα, άλλοι προτιμούν την υγεία, την εξουσία, τις τιμές. Πολλοί προτιμούν μόνο την ηδονή, αλλά αυτή η τελευταία επιλογή ταιριάζει περισσότερο στην τάξη των χυδαίων ανθρώπων. Όσο για τις προηγούμενες επιλογές είναι αβέβαιες και πρόσκαιρες, εξαρτώνται κυρίως από τα καπρίτσια της τύχης και λιγότερο από τη βούληση του ανθρώπου. Όσο για κείνους που εντάσσουν τη φιλία στην αρετή, το υπέρτατο αγαθό, ασφαλώς έχουν δίκιο· ακριβώς απ' αυτήν την αρετή γεννιέται και αναπτύσσεται η φιλία. Χωρίς αρετή, καμία φιλία δεν είναι δυνατόν να στεριώσει!

Ας δώσουμε λοιπόν στη λέξη αρετή την έννοια που προσλαμβάνει από την καθημερινότητα, στην απλή γλώσσα των ανθρώπων. Ας μην αφήσουμε να απομακρυνθεί από την κυριολεκτική της σημασία με λεκτικούς ακροβατισμούς, όπως κάνουν οι δοκησίσοφοι. Ας θεωρήσουμε ότι οι άριστοι άνδρες, που τη λογάρισαν έτσι, ήταν άνθρωποι σαν τον Παύλο Αιμίλιο, τον Κάτωνα, τον Γάλλο, σαν τους Σκιπίωνες και τον Φίλωνα. Η ζωή τους αποτελεί παράδειγμα και σήμερα ακόμη. Ας έχουμε λοιπόν κατά νου αυτούς και ας αφήσουμε τους άλλους.

Η φιλία ανάμεσα σε άριστους ανθρώπους έχει τέτοια και τόσο μεγάλα πλεονεκτήματα που δεν θα μπορούσα να τα περιγράψω παρά μονάχα επιφανειακά. Και πρώτα απ' όλα πώς μπορεί να είναι η ζωή «άξια να τη ζει κανείς» όπως λέει ο Έννιος, χωρίς την ηρεμία και την αφοσίωση που μπορείς να βρεις στο πρόσωπο ενός φίλου;

Υπάρχει πιο γλυκιά εμπειρία από την παρουσία ενός ανθρώπου στον οποίο μπορείς να τα εκμυστηρευτείς όλα, σαν να μιλάς στον εαυτό σου; Τι να την κάνεις την ευτυχία, όταν δεν έχεις κανέναν να τη μοιραστείς; Και πώς θα μπορούσε κανείς ν' αντέξει την κακοτυχία χωρίς το στήριγμα που οι περισσότεροι από μας αναζητούν; Όλες οι επιθυμίες του ανθρώπου έχουν ένα συγκεκριμένο στόχο: θέλει να αποκτήσει πλούτη για να περνάει καλύτερα, επιζητεί την ισχύ για να κερδίσει το σεβασμό του κόσμου, επιδιώκει τις τιμές για να τον επαινούν, τις ηδονές για να γεύεται την απόλαυση: θέλει να έχει υγεία για να μην υποφέρει και για να αντλεί δυνάμεις από το σφρίγος του σώματος. Η φιλία, αυτή καθαυτή έχει πολλά θετικά στοιχεία. Όποιος τη χρειάζεται, είναι εκεί πάντα παρούσα, δεν αποκλείει κανέναν, δεν είναι ποτέ νωθρή. Όπως λένε, δεν χρειαζόμαστε τόσο τη φωτιά και το νερό, όσο χρειαζόμαστε τη φιλία. Δεν μιλώ φυσικά για μια συνηθισμένη, κοινή, συγκαταβατική φιλία, ανεξάρτητα από τα πλεονεκτήματα που τη συνοδεύουν. Μιλώ για την πραγματική, την ολοκληρωμένη φιλία που ένας πολύ μικρός αριθμός ανθρώπων κατάφερε να κατακτήσει. Κάνει την ευτυχία ακόμη μεγαλύτερη και τη δυστυχία λιγότερο οδυνηρή γιατί μοιράζει το βάρος της.

[πηγή: Κικέρων, *Περί Φιλίας*, μτφρ. Μαρία Κεκροπούλου, εκδ. Ενάλιος, 1997, σελ. 30-32]

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1^η δραστηριότητα

A1. «Υπάρχει πιο γλυκιά... μοιράζει το βάρος σας.»: Παρουσιάστε περιληπτικά στην τάξη σας το περιεχόμενο της τελευταίας παραγράφου του κειμένου. (60-70 λέξεις)

Μονάδες 15

2^η δραστηριότητα

A2. «Η φιλία ανάμεσα σε άριστους ανθρώπους... σας φίλου;» Να αναγνωρίσετε τον κυρίαρχο τρόπο και μέσο πειθούς που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στη δεύτερη παράγραφο.

Μονάδες 4

A3. Ποιος είναι ο ρόλος των ερωτημάτων που θέτει ο συγγραφέας στην τελευταία παράγραφο του κειμένου;

Μονάδες 3

A4. Α) «Αναρωτιέμαι αν οι θεοί πρόσφεραν τίποτε καλύτερο στον άνθρωπο, εκτός βέβαια από τη σοφία.». Να αναγνωρίσετε το είδος της σύνταξης στην παραπάνω πρόταση και να τη μετατρέψετε στην αντίθετή της.

Μονάδες 4

A4. Β) Να γράψετε ένα αντώνυμο για καθεμιά από σας παρακάτω λέξεις του κειμένου με έντονη γραφή: **πρόσκαιρες, κυριολεκτική, αποκλείει, νωθρή.**

Μονάδες 4

3^η δραστηριότητα

A5. Υποστηρίζεται ευρέως πως ο θεσμός της φιλίας περνάει κρίση στις μέρες μας. Ως σας/νέα με ανησυχίες, αποφασίζετε να εκφωνήσετε λόγο στο πνευματικό κέντρο του δήμου σας, εκφράζοντας τις σκέψεις σας σχετικά με αυτήν την κρίση, στο πλαίσιο ημερίδας με τίτλο «Η Φιλία στον 21^ο αιώνα» (200-250 λέξεις).

Μονάδες 20

B. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εισαγωγικό σημείωμα: Ο Χόρχε Λουίς Μπόρχες (Μπουένος Άιρες, 24 Αυγούστου 1899 – Γενεύη, 14 Ιουνίου 1986) ήταν Αργεντινός συγγραφέας και θεωρείται μία από τις σημαντικότερες λογοτεχνικές μορφές του 20ού αιώνα. Παρόλο που είναι πιο γνωστός για τα διηγήματά του (όπου κυριαρχεί το στοιχείο του φανταστικού), ο Μπόρχες ήταν δοκιμογράφος, ποιητής και κριτικός.

ΧΟΡΧΕ ΛΟΥΙΣ ΜΠΟΡΧΕΣ

Ποίημα στους φίλους

Δεν μπορώ να σου δώσω λύσεις
για όλα τα προβλήματα της ζωής σου,
ούτε έχω απαντήσεις
για τις αμφιβολίες και τους φόβους σου
· όμως μπορώ να σ' ακούσω
και να τα μοιραστώ μαζί σου.

Δεν μπορώ ν' αλλάξω
το παρελθόν ή το μέλλον σου.
Όμως όταν με χρειάζεσαι
θα είμαι εκεί μαζί σου.

Δεν μπορώ να αποτρέψω τα παραπατήματα σου.
Μόνο μπορώ να σου προσφέρω το χέρι μου
να κρατηθείς και να μη πέσεις.

Οι χαρές σου, οι θριάμβοι και οι επιτυχίες σου
δεν είναι δικές μου.
Όμως ειλικρινά απολαμβάνω να σε βλέπω ευτυχισμένο.

Δεν μπορώ να περιορίσω μέσα σε όρια
αυτά που πρέπει να πραγματοποιήσεις,
όμως θα σου προσφέρω τον ελεύθερο χώρο
που χρειάζεσαι για να μεγαλοουργήσεις.

Δεν μπορώ να αποτρέψω τις οδύνες σου
όταν κάποιες θλίψεις
σου σκίζουν την καρδιά,
όμως μπορώ να κλάψω μαζί σου
και να μαζέψω τα κομμάτια της
για να την φτιάξουμε ξανά πιο δυνατή.

Δεν μπορώ να σου πω ποιος είσαι
ούτε ποιος πρέπει να γίνεις.
Μόνο μπορώ
να σ' αγαπώ όπως είσαι
και να είμαι φίλος σου.

Αυτές τις μέρες σκεφτόμουν
τους φίλους μου και τις φίλες μου,
δεν ήσουν πάνω
ή κάτω ή στη μέση.

Δεν ήσουν πρώτος
ούτε τελευταίος στη λίστα.
Δεν ήσουν το νούμερο ένα ούτε το τελευταίο.

Να κοιμάσαι ευτυχισμένος.
Να εκπέμπεις αγάπη.
Να ξέρεις ότι είμαστε εδώ περαστικοί.

Ας βελτιώσουμε τις σχέσεις με τους άλλους.

Να αρπάζουμε τις ευκαιρίες.
Να ακούμε την καρδιά μας.
Να εκτιμούμε τη ζωή.

Πάντως δεν έχω την αξίωση να είμαι
ο πρώτος, ο δεύτερος ή ο τρίτος
στη λίστα σου.

Μου αρκεί που με θέλεις για φίλο.
Ευχαριστώ που είμαι.

[πηγή: Χόρχε Λουίς Μπόρχες, Ποιήματα, μετάφρ. Δ. Καλομοίρης, Ελληνικά Γράμματα, 1995]

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1^η δραστηριότητα

B1. Ο ποιητής απευθύνει τρεις συμβουλές σε β' ενικό ρηματικό πρόσωπο. Σε ποιον τις απευθύνει και τι τον νουθετεί; Να απαντήσετε σε ένα σύντομο κείμενο 50-60 λέξεων.

Μονάδες 15

2^η δραστηριότητα

B2. Να χαρακτηρίσετε και να σχολιάσετε το ύφος του ποιήματος.

Μονάδες 4

B3. «Δεν μπορώ να αποτρέψω τα παραπατήματά σου. Μόνο μπορώ να σου προσφέρω το χέρι μου να κρατηθείς και να μην πέσεις». Ποιο σχήμα λόγου παρατηρείτε στους πιο πάνω στίχους; Να σχολιάσετε τη λειτουργία του.

Μονάδες 5

B4. Να αναγνωρίσετε σε ποιο είδος ποίησης κατατάσσεται το ποίημα (παραδοσιακή ή μοντέρνα) και να επισημάνετε τρία χαρακτηριστικά που το αποδεικνύουν. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 6

3^η δραστηριότητα

B5. «Μου αρκεί που με θέλεις για φίλο. / Ευχαριστώ που είμαι.» Πόσο σημαντικός είναι ο ρόλος των φίλων στη ζωή σας και γιατί; Να αναπτύξετε την άποψή σας σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 20

Επιμέλεια: Αναστάσιος Ζαρκάδης